

**การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร**
**School Administration to Enhance Lifelong Learning of Students in Basic
Education Level in Thonburi Area, Bangkok**

นิธิภัทร บาลศิริ¹

Received : April 24, 2025

Revised : May 3, 2025

Accepted : June 22, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ชุมชนเขตบางกอกน้อย เขตตลิ่งชัน เขตบางกอกใหญ่ เพื่อเป็นกรณีศึกษา การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย รายงานการวิจัย จำนวน 254 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจชุมชน แบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) พื้นที่ฝั่งธนบุรีเป็นชุมชน ที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่ในอดีต ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา เนื่องจากเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงข้ามกับฝั่งพระนครในปัจจุบัน จึงเป็นเมืองหน้าด่าน เมืองท่าของการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ลำดับต่อมาก็เป็นเมืองหลวงในสมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นพระมหากษัตริย์ จึงมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานผ่านสถานที่ต่างๆ มีชุมชนเก่าแก่มากมายที่ควรได้ศึกษา เรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบทอด นอกจากนั้น พื้นที่ฝั่งธนบุรีมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ได้แก่ ไทย ลาว จีน โปรตุเกส มุสลิม ทำให้มีศาลเจ้า และมัสยิด มากมาย ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สมรรถนะของบุคลากร การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สมรรถนะการบริหาร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา การประเมินสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา การกำหนดทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษา การกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา การปฏิบัติตามกลยุทธ์ของสถานศึกษา การประเมินกลยุทธ์ของสถานศึกษา แนวคิดที่สำคัญ ได้แก่ การบริหารสถานศึกษา การบริหารเชิงกลยุทธ์ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สมรรถนะของครูผู้สอน

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต แหล่งเรียนรู้

¹ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบริหารและภาวะผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Abstract

The objectives of this research were 1) to study learning resources in the Thonburi area; Bangkok to provide guidelines for enhancing lifelong learning of basic education learners. 2) To study educational institution administration to enhance lifelong learning of basic education learners. 3) To develop a model. educational institution administration to enhance lifelong learning of basic education learners. Studying learning resources in the Thonburi area Bangkok to serve as a guideline for enhancing lifelong learning of basic education learners. In this research, the researcher visited the community areas of Bangkok Noi District, Taling Chan District, Bangkok Yai District to be a case study. A synthesis of research on educational institution administration to promote lifelong learning, consisting of 254 research reports. The research tools were used community surveys. Research data recording form research quality assessment form rating scale questionnaire. Data analysis was as follows: content analysis, descriptive statistics include frequency, percentage, mean, standard deviation. The results of the research found that 1) the Thonburi area was a community that had been prosperous since the past. Since the Sukhothai period Ayutthaya. Because it was a community located on the banks of the Chao Phraya River. Opposite to the current Phra Nakhon side. Therefore, it was a frontier city and port city for trading with foreign countries. The next one was the capital in the Thonburi period. King Taksin the Great be king. Therefore, it has a long history through various places. There were many old communities that should be studied, learned, preserved, and passed on. In addition, the area on the Thonburi side has diverse cultures, including Thai, Laotian, Chinese, Portuguese, Muslim, making there were many shrines and mosques. It was considered an important source of learning about arts, culture, customs, traditions, and way of life. 2) Factors related to educational institution administration to enhance lifelong learning of basic education learners were as follows: leadership of educational institution administrator, personnel competency, strategic management of educational institution administrators, administrative competency, and transformational leadership. 3) Educational institution administration model to promote lifelong learning for basic education learners consisting of educational institution strategic planning, assessment of the environment of educational institutions, determining the development direction of educational institutions, setting the strategy of the educational institution, implementation of the educational institution's strategy, evaluation of educational institution strategies. Important concepts include educational institution administration, strategic management lifelong learning of basic education. Supporting factors include transformational leadership, strategic Leadership, creative leadership, competency of educational institution administrators, and teacher competency.

Keywords: School Administration, Lifelong Learning, Learning Resources

บทนำ

การพัฒนาประเทศ ท้องถิ่น และชุมชน ควรมีการพัฒนาอย่างสมดุลในด้านการศึกษา สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาทางการศึกษาให้มีคุณภาพ มีความเท่าเทียม และทั่วถึงประชาชนทุกคนย่อมเป็นกลไกที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน ประจำปี 2564 โดย IMD (2021 IMD World Competitiveness Ranking) ซึ่งได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ 64 ประเทศ โดยประเทศไทยมีผลการจัดอันดับดังนี้ อันดับรวม อยู่อันดับที่ 28 (1) ด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ อันดับที่ 21 (1.1) เศรษฐกิจในประเทศ อันดับที่ 41 (1.2) การค้าระหว่างประเทศ อันดับที่ 21 (1.3) การลงทุนระหว่างประเทศ อันดับที่ 32 (1.4) การจ้างงาน อันดับที่ 3 (1.5) ราคาส่ง อันดับที่ 37 (2) ประสิทธิภาพของภาครัฐ อันดับที่ 20 (2.1) ฐานการคลัง อันดับที่ 14 (2.2) นโยบายภาษี อันดับที่ 4 (2.3) การบริหารการคลังอันดับที่ 36 (2.4) กฎหมายด้านธุรกิจ อันดับที่ 30 (2.5) การบริหารการคลังอันดับที่ 43 (3) ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ อันดับที่ 21 (3.1) ผลผลิตและประสิทธิภาพ อันดับที่ 40 (3.2) ตลาดแรงงาน อันดับที่ 10 (3.3) การเงิน อันดับที่ 24 (3.4) การบริหารจัดการ อันดับที่ 22 (3.5) ทศนคติและค่านิยม อันดับที่ 20 (4) โครงสร้างพื้นฐาน อันดับที่ 43 (4.1) สาธารณูปโภคพื้นฐาน อันดับที่ 24 (4.2) โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี อันดับที่ 37 (4.3) โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ อันดับที่ 38 (4.4) สุขภาพและสิ่งแวดล้อม อันดับที่ 49 (4.5) การศึกษา อันดับที่ 56 (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สวทช), 2565 สืบค้นจาก www.nstda.or.th)

ผลการประเมินความสามารถในการแข่งขันข้างต้นชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยควรได้มีการพัฒนาและส่งเสริมในด้านต่างๆ มากยิ่งขึ้น ได้แก่ เศรษฐกิจ เทคโนโลยี นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ การบริหารหน่วยงานทั้งในภาครัฐและเอกชน โครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งด้านการศึกษาดำเนินการพัฒนาในด้านต่างๆ กลไกที่สำคัญ คือ การพัฒนาให้เยาวชนและประชาชน เป็นนักรบนวัตกรรม มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ทั้งในด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และด้านวิถีชีวิต พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ แล้วสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ประชาชนมีการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต หรือมีการศึกษาตลอดชีวิต ในหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัดและบริบทของผู้เรียนแต่ละคน

กลุ่มยุทธศาสตร์กำลังคนในระบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับการพลิกโฉมฉับพลันและวิกฤตการณ์โลก พบว่า สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในมิติต่าง ๆ อาทิ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีชีวิตไปสู่รูปแบบวิถีชีวิต แบบหลายช่วง การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การแทนที่แรงงานด้วยเทคโนโลยีอัตโนมัติ รูปแบบการเรียนรู้ที่มีการพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากรทั้งในระดับประเทศ และระดับโลกที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สังคมดิจิทัล สถานการณ์ช่วงชิงแรงงานทักษะสูง และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ได้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศไทยด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และเทคโนโลยี และถือเป็นตัวเร่งสำคัญต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย ให้มุ่งเน้นไปที่การจัดการศึกษาที่ครอบคลุม การศึกษาทั้งระบบและกลุ่มคน ทุกช่วงอายุ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ทักษะและศักยภาพที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและสามารถพัฒนาตนเองได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์โลกได้

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) เพื่อรองรับการพลิกโฉมฉับพลันและวิกฤตการณ์โลก ได้วิเคราะห์สถานการณ์ของโลก และแนวโน้มต่อการปรับตัวของประเทศไทยในมิติที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิเคราะห์สถานการณ์ความจำเป็นและความต้องการด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงตัวอย่างกลไกการดำเนินงาน ที่มุ่งตอบกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ครอบคลุม

ทุกช่วงวัย ประกอบด้วย กลุ่มเด็กและเยาวชน เน้นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่หลุดจากระบบการศึกษาที่จำเป็นต้องได้รับการสร้างทักษะอาชีพและทักษะชีวิต เพื่อเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป กลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จำเป็นต้องได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ตลาดงาน โดยเฉพาะนักศึกษาในหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ กลุ่มกำลังแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบที่จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อความรู้และทักษะที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกลุ่มผู้สูงวัยและผู้ที่กำลังจะเข้าสู่วัยสูงอายุที่ต้องการ การเตรียมความพร้อมด้านทักษะสำหรับการใช้ชีวิต การเข้าสังคม และการกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานในวัยสูงอายุ รวมถึงการออกแบบกลยุทธ์สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะกลุ่ม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วยกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ และกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ เพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อไป

ผลการประเมินในทุกๆ ด้านบ่งชี้ว่าประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันในทุกๆ ด้าน ได้แก่ การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ ซึ่งการพัฒนาในด้านต่างๆ เหล่านี้ ควรวางรากฐานมาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นการบริหารการศึกษา และการจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างครบถ้วนและเต็มตามศักยภาพ พื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ที่มีสถานศึกษาในทุกๆ ระดับตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาเป็นจำนวนมาก เป็นพื้นที่ที่มีชุมชนเก่าแก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถาน และพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นมากมาย จึงเป็นปัจจัยเอื้อที่สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะได้สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใฝ่เรียนรู้และมีค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับตนเองและครอบครัว การวิจัยนี้จึงได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้มีความสามารถในการแข่งขันสูง มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถพัฒนาตนเองและสังคมอย่างยั่งยืนได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีการวิจัย (Method)

การศึกษการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ ดำเนินการด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การศึกษาแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันมีเขตการปกครองจำนวน 15 เขต ได้แก่ เขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน เขตทวีวัฒนา เขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตบางแค เขตหนองแขม เขตบางบอน เขตภาษีเจริญ เขตทุ่งครุ เขตจอมทอง เขตบางขุนเทียน เขตราชบุรีบูรณะ ในส่วนนี้ได้นำเสนอข้อมูลพื้นฐาน และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนพื้นที่เขตบางกอกน้อย เขตตลิ่งชัน เขตบางกอกใหญ่ เพื่อเป็นกรณีศึกษา โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกกรณีศึกษา คือ เป็นพื้นที่ที่มีชุมชน วัด พิพิธภัณฑสถาน พิพิธภัณฑสถานกรุงเทพมหานคร และวิถีชีวิตที่เก่าแก่ มีความเหมาะสมที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน

2. การศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย รายงานการวิจัย จำนวน 254 เรื่อง ที่สืบค้นจากห้องสมุดของสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา และด้านการเรียนรู้ จำนวน 9 คน เกณฑ์ในการพิจารณา ได้แก่ (1) สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกทางด้านหลักสูตรและการสอน หรือการบริหารการศึกษา (2) ประสบการณ์ด้านการนิเทศการเรียนการสอน หรือจัดการเรียนการสอนในระดับสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสำรวจชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับที่ตั้ง แผนที่ชุมชน เหตุการณ์สำคัญในชุมชน สภาพชุมชน สภาพทางสังคมและการศึกษา ประชากร สภาพทางวัฒนธรรม ซึ่งตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน

2. แบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย สำหรับบันทึกข้อมูลงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ มีแบบบันทึก จำนวน 6 ฉบับ ดังนี้

แบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย ฉบับที่ 1 บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับชื่อผู้วิจัย หน่วยงานที่สังกัดของผู้วิจัย ปีที่ทำวิจัย เสร็จสิ้น และชื่องานวิจัย

แบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย ฉบับที่ 2 บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับชื่อผู้วิจัย ประเภทของการวิจัย ตัวแปรที่ศึกษา และวัตถุประสงค์ในการวิจัย

แบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย ฉบับที่ 3 บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับชื่อผู้วิจัย พื้นที่ในการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย ฉบับที่ 4 บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับชื่อผู้วิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย ฉบับที่ 5 บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับชื่อผู้วิจัย ผลการวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

แบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย ฉบับที่ 6 บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับชื่อผู้วิจัย และผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

โดยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ผลการประเมินคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (index of item-objective congruence : IOC) เท่ากับ 1.00

3. แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย สำหรับนำไปประเมินคุณภาพของรายงานการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย แบบประเมินคุณภาพการวิจัย (สำหรับการบันทึกข้อมูล) และเกณฑ์การประเมินคุณภาพงานวิจัย ซึ่งได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ผลการประเมินคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (index of item-objective congruence : IOC) เท่ากับ 1.00 แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยนี้ได้ปรับปรุงมาจาก นันทิ์ เชียงชนะนา (2550); ทศวรรณ คำทองสุข (2550) และนฤมล อุดมคุณ (2552)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การลงพื้นที่เพื่อศึกษาแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่เขตบางกอกน้อย เขตตลิ่งชัน และเขตบางกอกใหญ่ ดำเนินการในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2565 - มีนาคม 2567

2. การศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การสืบค้นงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย รายงานการวิจัย จำนวน 254 เรื่อง สืบค้นจากห้องสมุดของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดำเนินการในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2566 - มิถุนายน 2567

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาเชิงพื้นที่ ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนกประเภท

2. การศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนของการสังเคราะห์งานวิจัย จะวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การจัดกลุ่ม และการจำแนกประเภท

3. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เป็นการประเมินความครบถ้วน สมบูรณ์ และเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

สรุปผลการวิจัย

1. พื้นที่ฝั่งธนบุรีเป็นชุมชนที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่ในอดีต ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา เนื่องจากเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงข้ามกับฝั่งพระนครในปัจจุบัน จึงเป็นเมืองหน้าด่าน เมืองท่าของการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ลำดับต่อมาก็เป็นเมืองหลวงในสมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นพระมหากษัตริย์ จึงมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานผ่านสถานที่ต่างๆ ได้แก่ พระราชวังเดิม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เรือพระราชพิธี พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น พิพิธภัณฑท์กรุงเทพมหานคร วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร วัดอรุณราชวราราม วรมหาวิหาร วัดหงส์รัตนารามวรวิหาร มีชุมชนเก่าแก่มากมายที่ควรได้ศึกษา เรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบทอด ได้แก่ ชุมชนบ้านบุ ชุมชนบ้านช่างหล่อ ชุมชนตรอกข้าวเม่า ชุมชนบางขุนนนท์ ชุมชนตลาดพลู ชุมชนคลองสาน ชุมชนกุฎีจีน นอกจากนี้ พื้นที่ฝั่งธนบุรีมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ได้แก่ ไทย ลาว จีน โปรตุเกส มุสลิม ทำให้มีศาลเจ้า และมีวัด มากมาย ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีดังนี้ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สมรรถนะของบุคลากร การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สมรรถนะการบริหาร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงวิชาการ ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา การกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา การปฏิบัติตามกลยุทธ์ของสถานศึกษา การดำเนินการควบคุม ติดตาม และประเมินกลยุทธ์ของสถานศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อ

ความสำเร็จในการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สมรรถนะของบุคลากร การสมานสามัคคีของบุคลากร การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนจากท้องถิ่น รูปแบบการบริหารวิชาการเชิงกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษา ได้แก่ การพัฒนากิจกรรมตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการกับชุมชน การวัดผลแบบคุณภาพ รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา ได้แก่ การวางแผนกลยุทธ์ การประเมินกลยุทธ์ การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา การกำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติตามกลยุทธ์ และการประเมินกลยุทธ์

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านความเป็นผู้นำการเรียนรู้แบบทีม ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ด้านความเป็นผู้นำสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านความเป็นผู้นำบริหารความเสี่ยงด้านความเป็นผู้นำที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ รูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการเปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมคิดร่วมทำโดยใช้การทำงานเป็นทีมหรือกลุ่ม ด้านการเพิ่มขวัญและกำลังใจในการทำงาน ด้านการกระตุ้นและสนับสนุนความคิดริเริ่มและการคิดค้นนวัตกรรม ด้านการตื่นตัวต่อภาวะคุกคาม ปัญหา อุปสรรค หรือตระหนักถึงการสูญเสียโอกาส และด้านการส่งเสริมมาตรฐานคุณภาพ และความเป็นเลิศทางวิชาการให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเชิงพหุภาคี มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การมีวิสัยทัศน์/นวัตกรรม การทำงานเป็นทีม การคิดเชิงบวก ความสามารถในการปรับตัว การมีความรู้ การมีสติปัญญา การมีบุคลิกภาพ การมีความสามารถทางสังคม ปัจจัยที่ส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเชิงพหุภาคีของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ชุมชนตระหนักในความสำคัญของการศึกษาของเยาวชน จึงให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอื้อต่อการพัฒนาการของนักเรียน ทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา ครูเป็นคนท้องถิ่น สามัคคีกัน ตั้งใจ และทุ่มเททำงาน ชาวบ้านมีรายได้ดี และประกอบอาชีพอยู่ในชุมชน ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้หลากหลาย โรงเรียนอยู่ใกล้เมือง พหุภาคีพร้อมจะให้ความร่วมมือ ผู้บริหารมีความรู้ มุ่งมั่นพัฒนาโรงเรียน และผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนส่วนหนึ่งมีรายได้น้อย งบประมาณโรงเรียนมีจำกัด ครูมีภาระงานมาก และผู้ปกครองที่มีฐานะดีมักส่งบุตรหลานไปศึกษาในตัวจังหวัด ความคาดหวัง ได้แก่ ชุมชนคาดหวังให้ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำสร้างสรรค์พัฒนานักเรียนให้เรียนเก่ง เป็นคนดี และรักบ้านเกิด ครูคาดหวังให้ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำสร้างสร้างงานด้วยวิธีการใหม่ๆ กรรมการสถานศึกษาคาดหวังให้ผู้บริหารสร้างความสำเร็จให้นักเรียนและโรงเรียน นักเรียนคาดหวังให้ผู้บริหารพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ อ่านหนังสือเก่ง ผู้ปกครองคาดหวังให้ผู้บริหารส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนช่วยโรงเรียนมากขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนคาดหวังว่านักเรียนจะเป็นคนเก่ง เป็นคนดี และมีความสุข โรงเรียนประสบความสำเร็จ ชุมชนและภาคีเครือข่ายเชื่อมั่น ยอมรับและศรัทธาต่อโรงเรียนมากขึ้น รูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบ ดังนี้ ส่วนนำ เป็นส่วนที่แสดงถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเชิงพหุภาคีของผู้บริหารสถานศึกษา องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเชิงพหุภาคีของผู้บริหารสถานศึกษา มี 9 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การมีวิสัยทัศน์/นวัตกรรม การทำงานเป็นทีม การคิดเชิงบวก ความสามารถในการปรับตัว การมีความรู้ การมีสติปัญญา การมีบุคลิกภาพ การมีความสามารถทางสังคม บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา บทบาทของพหุภาคี กระบวนการบริหารตามวงจร PDCA ได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินการ (Do) การตรวจสอบ ทบทวน (Check) การปรับปรุงแก้ไข (Act) กลยุทธ์การใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเชิงพหุภาคี ประกอบด้วยกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียน ชุมชน และพหุภาคี ปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จของการใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเชิงพหุภาคี ได้แก่ โรงเรียนเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง พหุภาคีเข้มแข็ง โรงเรียนเป็นแหล่งสร้างความรู้ ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ และพหุภาคีเป็นแหล่งเสริมความรู้ ผลสัมฤทธิ์ของการใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเชิงพหุภาคีของผู้บริหารสถานศึกษา ต่อผู้บริหาร ครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา และพหุภาคี

3. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา การประเมินสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา การกำหนดทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษา การกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา การปฏิบัติตามกลยุทธ์ของสถานศึกษา การประเมินกลยุทธ์ของสถานศึกษา แนวคิดที่สำคัญ ได้แก่ การบริหารสถานศึกษา การบริหารเชิงกลยุทธ์ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สมรรถนะของครูผู้สอน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยที่สำคัญมีดังนี้

1. พื้นที่ฝั่งธนบุรีเป็นชุมชนที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่ในอดีต ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา เนื่องจากเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงข้ามกับฝั่งพระนครในปัจจุบัน จึงเป็นเมืองหน้าด่าน เมืองท่าของการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ลำดับต่อมาจึงเป็นเมืองหลวงในสมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นพระมหากษัตริย์ จึงมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานผ่านสถานที่ต่างๆ ได้แก่ พระราชวังเดิม พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เรือพระราชพิธี พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์กรุงเทพมหานคร วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร วัดอรุณราชวรารามวรมหาวิหาร วัดหงส์รัตนารามวรมหาวิหาร มีชุมชนเก่าแก่มากมายที่ควรได้ศึกษา เรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบทอด ได้แก่ ชุมชนบ้านบุ ชุมชนบ้านช่างหล่อ ชุมชนตรอกข้าวเมา ชุมชนบางขุนนนท์ ชุมชนตลาดพลู ชุมชนคลองสาน ชุมชนกุฎีจีน นอกจากนี้ พื้นที่ฝั่งธนบุรีมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ได้แก่ ไทย ลาว จีน โปรตุเกศ มุสลิม ทำให้มีศาลเจ้า และมีวัด มากมาย ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน ในทุกช่วงวัย อย่างมีความหมายต่อไป ดังผลการวิจัยของ สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล (2558) พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ที่เหมาะสม กับบริบทสังคมและวัฒนธรรม ถือเป็นปรัชญาสำหรับการจัดการศึกษาของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สังคมวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี การศึกษาตลอดชีวิตนั้นมี 2 ความหมาย คือ การศึกษาการเรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นการเรียนรู้ที่ไม่มีที่สิ้นสุด มีความต่อเนื่อง และอีกความหมาย คือ การศึกษาที่บูรณาการการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อการพัฒนาบุคคล และชุมชน ดังนั้น การศึกษาตลอดชีวิต เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนพึ่งตนเอง และไม่แยกห่างจากวิถีชีวิต อันส่งผลไปสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทสังคมและวัฒนธรรม ดังนี้ (1) การจัดการศึกษาสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความถนัด ความสนใจ ความแตกต่างของบุคคล และมีรูปแบบที่เหมาะสมตามสภาพและความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมาย (2) การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ (3) ภาครัฐหรือข่ายการศึกษาตลอดชีวิต มีส่วนร่วมในการเสนอแนะในการจัดการศึกษา และกำหนดมาตรฐานการศึกษา (4) ผู้เรียนและผู้รับบริการ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (5) การศึกษาตลอดชีวิต คือ การศึกษาที่เกิดขึ้นในแต่บุคคล ตั้งแต่เกิดจนสิ้นสุดอายุขัย การศึกษาทุกประเทศ ทั้งการศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (6) แนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคล ได้แก่ องค์ประกอบหลักแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต และผลผลิตจากแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

พื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอยู่หลายแห่ง เช่น พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกใหญ่ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตคลองสาน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตธนบุรี เป็นต้น โดยเป็นการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างชุมชน ท้องถิ่น วัด และสถานศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความ

เป็นมา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน ท้องถิ่นอย่างดียิ่ง มนัญญา นวลศรี (2552) ศึกษาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า (1) สภาพปัจจุบันในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ ด้านจุดมุ่งหมายและนโยบายของพิพิธภัณฑ์ ด้านการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมที่พิพิธภัณฑ์จัดในฐานะแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการให้บริการ ด้านการประสานงานกับหน่วยงานและการสร้างเครือข่าย ด้านการติดตามประเมินผล ด้านความต้องการการสนับสนุนจากรัฐบาล (2) แนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ (2.1) ด้านการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ดังนี้ เป็นการบริหารจัดการเพื่อมุ่งให้ประโยชน์ต่อชุมชน มีแผนงานบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ทั้งระยะสั้นและระยะยาว แผนงานระยะยาวควรเป็นแผนที่มีความพื้นฐานมาจากนโยบายของชาติ แผนงานระยะสั้น ควรเป็นแผนประจำปี และแผนเร่งด่วนที่สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย งบประมาณควรมาจากการสนับสนุนของรัฐบาลเป็นหลัก ให้องค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ และให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างเต็มที่ ควรวางแผนโครงการ/กิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ตามลำดับความสำคัญ (2.2) ด้านบุคลากร ดังนี้ ต้องมีความรู้ความสามารถตรงกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ ต้องมีใจรักด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติ มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ ในระดับดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีจิตใจพร้อมให้บริการ เป็นนักสื่อสารและนักถ่ายทอดที่ดี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นอย่างดี ควรจัดให้บุคลากรไปศึกษาดูงานด้านพิพิธภัณฑ์ทั้งในและต่างประเทศ (2.3) ด้านกิจกรรมที่พิพิธภัณฑ์จัดในฐานะแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้ ควรมีการจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ควรมีการจัดนิทรรศการทั้งถาวรและชั่วคราว ควรมีการจัดกิจกรรมภาคสนาม กิจกรรมวันสำคัญ หรือเหตุการณ์สำคัญ ควรมีกิจกรรมหลักที่เป็นจุดเด่นของพิพิธภัณฑ์นั้นๆ และควรจัดกิจกรรมเสริมเพิ่มเติมตามความเหมาะสม ควรจัดกิจกรรมตามความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย ควรจัดทำสื่อประเภทต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้ เช่น เอกสารแผ่นพับ โปสเตอร์ วิดีทัศน์ รายการวิทยุโทรทัศน์ การเผยแพร่ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (2.4) ด้านวิธีการจัดให้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ มีดังนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านสื่อที่หลากหลาย ควรทำการสำรวจและกำหนดขอบเขตของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมให้ตอบสนองความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ควรจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นวิชาพิพิธภัณฑ์เพื่อให้ทำไปเทียบโอนคิดเป็นหน่วยกิตได้ ควรประสานงานเร่งสร้างเครือข่ายกับหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง พิพิธภัณฑ์ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ (2.5) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้ ควรเข้ารับบริการเพื่อศึกษาข้อมูลของพิพิธภัณฑ์ให้ได้มากที่สุด ควรร่วมเป็นกรรมการในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ควรมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โดยการบอกกล่าวปากต่อปาก ควรให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ มีส่วนร่วมในการบริจาคทั้งทางทุนทรัพย์และสิ่งของ (2.6) ด้านการให้บริการ ดังนี้ พิพิธภัณฑ์ควรเปิดให้บริการทุกวันโดยหมุนเวียนบุคลากรมาปฏิบัติหน้าที่ ควรเปิดให้เข้าชมโดยไม่คิดค่าบริการ หรือคิดค่าบริการบ้างตามความเหมาะสม ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ภายในพิพิธภัณฑ์อย่างเพียงพอ

พื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย มากมายในหลากหลายสาขาวิชา นอกจากนั้น ยังมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการร่วมจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ร่วมถ่ายทอดเพื่ออนุรักษ์ ภูมิปัญญาไทย จักรกริช สุสวัสดิ์ (2566) ศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการ บทบาทในอนาคตของครูภูมิปัญญาไทยในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และศึกษาบทบาทในอนาคตของครูภูมิปัญญาไทยในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า บทบาทในอนาคตของครูภูมิปัญญาไทยในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (1) ด้านผู้สอน ได้แก่ การเผยแพร่องค์ความรู้ของครูภูมิปัญญาไทยนำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม และทำให้คนในชาติเกิดความตระหนักถึงคุณค่ามรดกทางภูมิปัญญา ครูภูมิปัญญาไทยที่ถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องควรได้รับการรับรองวิทยฐานะ เป็นครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา ครูภูมิปัญญาไทย

ถ่ายทอดองค์ความรู้โดยบูรณาการองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ให้แก่กลุ่มเป้าหมายทุกเพศ ทุกวัย (2) ด้านเนื้อหาและหลักสูตร ได้แก่ ครูภูมิปัญญาไทยร่วมมือกับสมาคมครูภูมิปัญญาไทย หรือสถานศึกษา เพื่อพัฒนาเนื้อหา และหลักสูตรสำหรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ ครูภูมิปัญญาไทยร่วมกับสถาบันการศึกษาทุกระดับจัดทำหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทย เพื่อใช้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ ครูภูมิปัญญาไทยจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่การสร้างอาชีพนำไปสู่ความเป็นสากล ครูภูมิปัญญาไทย จัดกิจกรรมการประชุมสัมมนาระดับชุมชน ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ เพื่อระดมความคิด และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การถ่ายทอด และการสืบทอดภูมิปัญญาไทย เพื่อการพัฒนาและการคงอยู่ขององค์ความรู้ภูมิปัญญาไทย ครูภูมิปัญญาไทยมีบทบาทในการนำเสนอแนวทางการใช้ภูมิปัญญาไทยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อรัฐบาล (4) สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ได้แก่ ครูภูมิปัญญาไทยพัฒนาสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนพื้นบ้าน ที่ครูภูมิปัญญาไทยจัดทำขึ้นเอง เพื่อใช้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทย นำไปสู่การสืบทอดองค์ความรู้ (5) การประเมินผล ได้แก่ ครูภูมิปัญญาไทยสามารถประเมินผลการจบหลักสูตรโดยวัดและประเมินผลให้ผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์เพื่อให้ได้รับใบประกาศนียบัตรรับรองวุฒิการศึกษา ครูภูมิปัญญาไทยใช้หลักการหรือวิธีการที่หลากหลายมีความยืดหยุ่น เป็นเกณฑ์การประเมินผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ ครูภูมิปัญญาไทยประเมินผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม ครูภูมิปัญญาไทยประเมินผลการเรียนรู้ด้วยรูปแบบของครูภูมิปัญญาไทยโดยใช้หลักคุณธรรม จริยธรรม การสังเกต การทดสอบความสามารถเป็นรายบุคคล

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สมรรถนะของบุคลากร การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สมรรถนะการบริหาร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ดัชนีวิจัยของ สุนีย์พร แคล้วปลอดทุกข์ (2551) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และการบริหารผลการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับประสิทธิผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่า $r = 0.67$ และ 0.64 ตามลำดับ เครือวัลย์ ไชยสินธ์ (2559) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง กับสมรรถนะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่ง เขวงศักดิ์ พฤก เทเวศ (2553) พัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์ เชิงสาเหตุของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 388 คน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ประกอบด้วย ด้านการกำหนดทิศทางขององค์การ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ด้านการควบคุมและกำหนดกลยุทธ์ โดยมีองค์ประกอบย่อย 12 องค์ประกอบ และมีตัวบ่งชี้จำนวน 116 ตัวบ่งชี้ ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ด้วยค่าไค-สแควร์ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และบริหารสถานศึกษาได้สอดคล้องกับบริบท มีการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา การประเมินสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา การกำหนดทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษา การกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา การปฏิบัติตามกลยุทธ์ของสถานศึกษา การประเมินกลยุทธ์ของสถานศึกษา แนวคิดที่สำคัญ ได้แก่ การบริหารสถานศึกษา การบริหารเชิงกลยุทธ์ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สมรรถนะของ

ผู้บริหารสถานศึกษา สมรรถนะของครูผู้สอน การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน จำเป็นต้องมีการบูรณาการแนวคิดที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยอดชาย สุวรรณวงษ์ (2558) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนฐานวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ ดังนี้ การวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้สุขภาพชุมชนบนฐานวิถีชีวิตชุมชน การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนฐานวิถีชีวิตชุมชนเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ การทดลองรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนฐานวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ การวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขของรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนฐานวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนฐานวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ พบว่า องค์ประกอบการเรียนรู้สุขภาพชุมชนบนฐานวิถีชีวิตชุมชน ได้แก่ (1) แนวคิดพื้นฐานด้านสุขภาพชุมชน เพื่อการตอบสนองความต้องการและความอยู่รอด (2) เป้าหมายเพื่อดูแลและสร้างเสริมสุขภาพของคน ชุมชน และภูมิปัญญา (3) ประเพณีวิถีชีวิตชุมชนด้านสุขภาพเกี่ยวกับความคิด และพฤติกรรม (4) กระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาพบนฐานวิถีชีวิตชุมชน ได้แก่ การถ่ายทอด การผสมผสาน และการอนุรักษ์วัฒนธรรมสุขภาพ (5) ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมสุขภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ และศาสนาที่คนในสังคมนับถือ รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสุขภาพ ได้แก่ (1) ความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านสุขภาพบนฐานวิถีชีวิตชุมชน (2) เป้าหมายการเรียนรู้ของคนและชุมชน (3) กระบวนการเรียนรู้ของคน และชุมชน (4) ปัจจัยสนับสนุนด้านแรงขับเคลื่อนการเรียนรู้ โดยรูปแบบมีความเหมาะสมของเนื้อหา ทฤษฎี สอดคล้องกับบริบทชุมชน และมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติในระดับมาก การเรียนรู้ตลอดชีวิตบนฐานชุมชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพชุมชนต้องเชื่อมโยงองค์ความรู้ ในท้องถิ่นกับทุกขั้นตอนการเรียนรู้ทั้งระดับบุคคล และระดับชุมชน

การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ยงยุทธ สงพะโยม (2565) วิเคราะห์กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา พบว่า กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์ 47 ประเด็น ดังนี้ (1) กลยุทธ์ด้านการพัฒนาบุคลากร ควรมีการวางแผนโครงการจัดกิจกรรมพัฒนาความก้าวหน้า ของบุคลากรให้การอบรมปรับแนวความคิดการทำงาน เพื่อมุ่งพัฒนาความรู้บุคลากรเสริมสร้างทักษะ ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลและพัฒนาการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีของบุคลากรจัดโครงการ อบรมปรับแนวความคิดการพัฒนากรอบความคิดก้าวหน้าเพื่อปรับตัวต่อสถานการณ์สร้างทีมบุคลากรเฉพาะทาง เสริมทักษะทางอารมณ์เชิงบวก ปรับหลักสูตรส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมและสร้างทีมประสานงานการสร้างความสัมพันธ์แบบภาคีเครือข่ายและแบบสหสาขาภายในและภายนอกสถานศึกษา (2) กลยุทธ์ด้านการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ต้องออกกฎระเบียบใหม่ในสถานศึกษาเพื่อปรับแนวความคิดการทำงานมุ่งรองรับการเปลี่ยนแปลง ออกแบบแผนงานรวมถึงปรับโครงสร้างการทำงานของคนรุ่นใหม่ให้มีความรู้ ด้านเทคโนโลยีมาบริหารระบบ มีระบบแผนงานการกำหนด กลยุทธ์เชิงแก้ไข ให้ความรู้แก่บุคลากรและควบคุมตามความเหมาะสมในบริบทของสถานศึกษา สามารถบูรณาการการบริหารจัดการให้สอดคล้องในยุคปกติใหม่ในสถานศึกษา และนำแผนงาน TOWS Matrix มาใช้เพื่อสร้างกลยุทธ์ใหม่ๆ ได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ (3) กลยุทธ์ด้านวิชาการ หลักสูตร การสอน และการเรียนรู้ ต้องมีการออกแบบเครือข่ายการเรียนรู้ในสถานศึกษาด้วยระบบเทคโนโลยี มีโครงการกิจกรรมแนววิชาการและจริยธรรมเพื่อพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง ส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน มีแผนการพัฒนาจิตวิทยาทางการศึกษากับการสอน มุ่งการเรียนรู้แบบผสมผสาน และมุ่งวิชาชีพในอนาคตที่เหมาะสม ปรับการดำเนินงานทั้งระบบรวมทั้งรูปแบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาด้วยสื่อเทคโนโลยีที่ลดเวลาเรียน เพื่อเพิ่มเวลาเล่นและศึกษาหาความรู้นอกกรอบของนักเรียน (4) กลยุทธ์ด้านนโยบายยุคปกติใหม่ ต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานโครงสร้างจัดระบบการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง มีการประสานงานข้อมูลข่าวสารต่างๆ ระหว่างสถานศึกษาและส่วนที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายต่าง ๆ จัดกิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา และสร้างทีมบุคลากรมืออาชีพส่งเสริมทักษะองค์ความรู้แบบบูรณาการในสถานศึกษา มีการจัดทำแผน แบบยাম

ถูกเงินที่มีความยืดหยุ่นตามระยะเวลาสั้น กลาง ยาว ตามสถานการณ์ รวมถึงส่งเสริมสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยมีมาตรฐานด้านอาชีวอนามัย และสอดคล้องกับส่วนที่เกี่ยวข้อง (7) กลยุทธ์ด้านการบริหารทั่วไป ต้องมีทีมงานเชิงรุก เพื่อการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา อย่างเป็นระบบ โดยปรับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาการตลาด มุ่ง 4Ms คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการในสถานศึกษา รวมถึงต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงานแบบรอบด้าน ทุก 3 เดือน และมีฝ่ายควบคุมการบริหาร ผลการดำเนินงานตามแผนงานด้านต่างๆ

การบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีกระบวนการที่สำคัญ ดังนี้ การวางแผนกลยุทธ์ การประเมินสภาพของสถานศึกษา การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา การกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา การปฏิบัติตามกลยุทธ์ การประเมินกลยุทธ์ ชัตติยา ด้วงสำราญ (2552) พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา ได้แก่ (1) การวางแผนกลยุทธ์ ดังนี้ ติดตามกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อหาทางแก้ปัญหาที่อาจเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ กำหนดเกณฑ์เชิงปริมาณ เกณฑ์เชิงคุณภาพ และการจัดทำรายละเอียดของเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจน ระดมความคิดเรียงลำดับประเด็น แยกเป็นจุดแข็ง จุดอ่อนของสถานศึกษา กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะและกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในแต่ละด้าน ศึกษาผลผลิตและตัวชี้วัดที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดให้ดำเนินการ ประกอบกับทบทวน วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของสถานศึกษา ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการระดมสมอง เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในสถานศึกษา มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อเกิดปัญหา อุปสรรค และหาแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกัน มีความรู้ความเข้าใจในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ผลผลิตหลักของสถานศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ การผลิตเครื่องจักรต่างๆ และภูมิปัญญาท้องถิ่น (2) การประเมินสภาพของสถานศึกษา ดังนี้ มีการสื่อสารให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้าใจเป้าหมายของกลยุทธ์อย่างชัดเจน กำหนดแนวทางในการดำเนินงานโดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์สถานภาพสถานศึกษา จัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่เป็นปัจจุบันทันเหตุการณ์เพื่อพร้อมใช้งานเสมอ ระดมทรัพยากรจากภายนอกเพื่อนำกลยุทธ์ที่สำคัญ ที่ส่งผลต่อเป้าหมายองค์การสู่การปฏิบัติ (3) การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา ดังนี้ ปรับปรุง แก้ไข กลยุทธ์ ของสถานศึกษาที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จัดทำสรุปผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ประเมินผลผลิตที่ได้จากกิจกรรมก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าประสงค์ของหน่วยงาน (4) การกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา ดังนี้ กำหนดเป้าหมายผลผลิตผลลัพธ์ และตัวชี้วัด สอดคล้องกับเป้าหมาย ผลผลิตหลักของหน่วยเหนือ วิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา (5) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ ดังนี้ สร้างเครื่องมือและกำหนดเกณฑ์ในการประเมินกลยุทธ์ให้ครอบคลุมวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ภารกิจ ติดตามประเมินผลกลยุทธ์ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นตามปฏิทินที่กำหนด การรับรู้ข่าวสาร ข้อมูล ผลการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย กำหนดปฏิทินการประเมินกลยุทธ์ของสถานศึกษา (6) การประเมินกลยุทธ์ ดังนี้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของสถานศึกษา มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคนิค SWOT กำหนดกรอบและแนวทางในการติดตามและประเมินผล จัดทำแผนและปฏิทินการกำกับ ติดตามและประเมินผล กำหนดผู้รับผิดชอบในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล รายงานผลให้ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด และสาธารณชนทราบ

ข้อเสนอแนะ

1. การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ผู้บริหารควรได้มีการบูรณาการในหลายๆ ปัจจัย ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สมรรถนะของผู้บริหาร และครูผู้สอน การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาวะผู้นำนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้มีการให้ความสำคัญทั้งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงวิชาการ ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์

2. การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้วิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก แล้วนำมาสู่การบริหารให้แต่ละขั้นตอน ดังนี้ การวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา การประเมินสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา การกำหนดทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษา การกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา การปฏิบัติตามกลยุทธ์ของสถานศึกษา การประเมินกลยุทธ์ของสถานศึกษา

3. การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้ประยุกต์ใช้แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การบริหารสถานศึกษา การบริหารเชิงกลยุทธ์ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนจงใจให้ครูผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปกครองได้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง

4. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครอง ควรได้ปลูกฝังให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน ร่วมอนุรักษ์ และสืบสาน ทั้งศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตในชุมชน ให้คงอยู่ และปรับตัวตามกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างเหมาะสม

รายการอ้างอิง

- กลุ่มยุทธศาสตร์กำลังคนในระบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ. (2563). **การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับการพลิกโฉมฉบับพลันและวิกฤตการณ์โลก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ.
- ชัตติยา ตัวงสาราญ. (2552). **รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เครือวัลย์ ไชยสินธุ์. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับสมรรถนะของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จักรกริช สุขสวัสดิ์. (2556). **บทบาทในอนาคตของครูภูมิปัญญาในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านศิลปกรรม**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชวงศักดิ์ พฤกเทเวศ. (2553). **การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระทรวงศึกษาธิการ**. ของแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทศวรรณ คำทองสุข. (2550). **การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ: การวิเคราะห์อภิमानและการวิเคราะห์เนื้อหา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล อุดมคุณ. (2552). **การวิเคราะห์อภิमानงานวิจัยด้านนวัตกรรมการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัทธี เชียงชนะ. (2550). **การสังเคราะห์งานวิจัยทางดนตรีศึกษา: การวิเคราะห์อภิमानและการวิเคราะห์เนื้อหา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนัญญา นวลศรี. (2552). **แนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยงยุทธ สงพะโยม. (2565). **กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในยุคปกติใหม่**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยอดชาย สุวรรณวงศ์. (2558). **การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตชุมชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สวทช). (2565). **ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันประจำปี 2564 โดย IMD (2021 IMD World Competitiveness Ranking)**. สืบค้นจาก www.nstda.or.th
- สุนีย์พร แคล้วปลอดทุกข์. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย การบริหารผลการปฏิบัติงานของกลุ่มงานพยาบาลกับประสิทธิภาพของหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2558). **การนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.